

Για τον «κανένα» που τα παίρνει όλα... μαζί με την Αθήνα

του barikat

Υπάρχει μια περίοδος καταλυτικών εξελίξεων, στην γεμάτη ταξικούς αγώνες ιστορία του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού. Πρόκειται για τα χρόνια της τριπλής στρατιωτικής κατοχής και του θριάμβου του ΕΑΜικού φαινομένου, που πέρασε στη ζωή στις 27 Σεπτέμβρη του 1941 και κατέφερε να διώξει τα γερμανικά στρατεύματα από την Αθήνα στις 12 Οκτώβρη του 1944. Μια απελευθέρωση όμως μη-ελεγχόμενη, μια πραγματική απελευθέρωση που δεν έγινε από τους «Συμμάχους», άλλα από τον ΕΑΜ-ΕΛΑΣ· τους κομμουνιστές. Και από εκεί ξεκινάνε οι ζήλιες.

Η Βρετανική μπότα του Σκόμπυ ήταν το Σχέδιο Β', να μην το ξεχνάμε ποτέ αυτό. Ο ιμπεριαλισμός δεν επιλέγει να στείλει δικούς του φαντάρους για χατίρι άλλων. Η βρετανική (κατ αρχήν) εμπλοκή αποτέλεσε το σχέδιο που μπήκε αναγκαστικά σε εφαρμογή, μετά την διάλυση- αποδιάρθρωση του εθνικού στρατού της Αιγύπτου, πάνω στον οποίον υπολόγιζε ο αντίπαλος ότι θα χτίζονταν το «νέο» καθεστώς της μεταπολεμικής Ελλάδας. Ο Ελληνικός Στρατός της Μέσης Ανατολής όμως, το ειδικά διαμορφωμένο σώμα επιβολής των αστικών σχεδιασμών στην απελευθερωμένη Ελλάδα, διαβρώθηκε από τις αντιφασιστικές εαμικές στρατιωτικές συσπειρώσεις οι οποίες και ζήτησαν από τον Εμμανουήλ Τσουδερό[1] το αυτονόητο: η βάση της κυβέρνησης εθνικής ενότητας που θα προέκυπτε να είναι η ΠΕΕΑ (Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης)[2]. Η «κυβέρνηση» του Κάιρο να αποδεχθεί την πραγματικότητα της ανερχόμενης λαϊκής εξουσίας στην Ελλάδα. Τα στρατόπεδα συγκέντρωσης στη Σαχάρα, στα οποία κλείστηκαν χωρίς πολλά-πολλά για να πεθάνουν, ήταν η απάντηση τους.

Αλλά με τον «ελληνικό στρατό της Μέσης Ανατολής» εκτός ελέγχου, το Σχέδιο Α' κατέρρευσε. Η ακτινοβολία του ΕΑΜ δεν επέτρεπε καμιά μορφή του παλιού κόσμου να ξαναριζώσει και οι τζάμπα μάγκες Βρετανοί πάτησαν πόδι στο Πειραιά στις 3 Δεκέμβρη του 1944, αναλαμβάνοντας την διεύθυνση του πολέμου που βαπτίστηκε εμφύλιος. Υπηρετώντας έτσι το σχέδιο του ελληνικού αστισμού, όπου σύμφωνα με τα λόγια του υπεύθυνου εκ μέρους της βρετανικής κυβέρνησης για τη μεσογειακή πολιτική Harold Macmillan, ήταν το εξής:

«Η ελληνική αστική τάξη θέλει να εξολοθρέψει τους κομμουνιστές και θα παλέψει [...] ίσαμε το τελευταίο Άγγλο στρατιώτη»[3]

Η προπολεμική μοναξιά του ΚΚΕ και η ανάδυση, ανάμεσα απ' την πείνα και την σκλαβιά, του σωτήριου ΕΑΜ.

Ο Αριστείδης Μπαλτάς, στο άρθρο του «Ιστορικός χρόνος και πολιτική συγκυρία» σημειώνει[4]:

[...] «Ωστόσο διαβάζοντας τον Μακιαβέλι, ο Αλτουσέρ προσθέτει όπως ήδη είπαμε κάτι ακόμη. Ο Ηγεμόνας, το πολιτικό υποκείμενο που θα εγγράψει αποφασιστικά το νέο αίτημα στην πολιτική βαθμίδα, πρέπει ξεκινώντας να είναι «κανένας». Το κανένας συνηχεί εδώ με το «κενό». Ακριβώς επειδή η συγκυρία είναι κενή ως προς το συγκεκριμένο αίτημα, πρέπει αυτός που θα αναλάβει αντίστοιχα να την πληρώσει να είναι κανένας. Εδώ εννοείται το εξής. Πρώτα απ' όλα η συγκυρία είναι βεβαίως κενή, μόνον ως προς το συγκεκριμένο

αίτημα αφ' εαυτής είναι πλήρης, όσο μπορεί να είναι πλήρης, αφού, όπως είπαμε, μια συγκυρία δεν συνιστά παρά την αποτύπωση τη δεδομένη στιγμή του συνόλου των κινήσεων που λαμβάνουν χώρα στις διάφορες βαθμίδες του κοινωνικού όλου και των αντίστοιχων συσχετισμών δύναμης. Αν η συγκυρία ήταν αφ' εαυτής κενή, δεν θα υπήρχαν κοινωνικές κινήσεις και συσχετισμοί να αποτυπωθούν εκεί, δηλαδή δεν θα υπήρχε κοινωνία. Κατά συνέπεια για να εγγράψει το νέο αίτημά του στην πολιτική βαθμίδα και για να αποκτήσει τη θέση του σε μια συγκυρία αεί ποτέ πλήρη, ο Ηγεμόνας οφείλει να μη φέρει κανένα βάρος, δηλαδή καμιά ευθύνη ως προς τη διαμόρφωση της συγκυρίας, μέχρι τη στιγμή που θα αναλάβει δράση. Μόνον έτσι θα ακουστεί πολιτικά το αίτημα που φέρει ως ακριβώς αίτημα νέο, ως αίτημα που συμπυκνώνει διαθέσεις και προσδοκίες που δεν λειτουργούσαν μέχρι τότε πολιτικά. Ο Ηγεμόνας που έχει κατά νου ο Μακιαβέλι οφείλει να είναι «κανένας» ακριβώς για αυτόν τον λόγο»

«Κανένας», «κενό», «τίποτα». Αυτά τα χαρακτηριστικά πληρούσε το ΚΚΕ, τα χρόνια πριν την είσοδο της φασιστικής Ελλάδας στο χάος του Β' Π.Π. Κατατρεγμένο, φυλακισμένο και διωκόμενο αλύπητα από το φασιστικό καθεστώς Μεταξά, ένα παράνομο κόμμα-εσωτερικός εχθρός, με την ηγεσία του φυλακισμένη και τις οργανώσεις του στο στόχαστρο του προπολεμικού «εθνικού όλου». Ένα κόμμα όμως ζωντανό μέσα στην εργατική τάξη, ριζωμένο στις λαϊκές γειτονιές.

Από τον διορισμό Μεταξά (ναι!, ο Μεταξάς διορίστηκε πρωθυπουργός από την τότε κοινοβουλευτική πλειοψηφία) μέχρι και την κατοχή, οι κομμουνιστές ήταν πολιτικά «κανένας». Άλλα εκεί προκύπτει η α-συνέχεια. Μετά το γράμμα της Ακροναυπλίας και την συστράτευση του ΚΚΕ στον αγώνα για εθνική ανεξαρτησία, αλλά και [...] «μια καινούργια Ελλάδα της δουλειάς, της λευτεριάς, λυτρωμένη από κάθε ξενική ιμπεριαλιστική εξάρτηση, μ' ένα πραγματικά παλλαϊκό πολιτισμό», το ΚΚΕ μετασχηματίζεται σε «κανέναν με πολιτική προίκα»[5].

Ένα «τίποτα» με προίκα λοιπόν, σε μια χώρα που είχε μείνει χωρίς εθνότητα και εθνοπατέρες. Ένα «κενό», όπου μέσα στους αγώνες της κατοχής είχε «και την τύχη και την αρετή» ώστε να προκύψει σαν εθνική δύναμη, σε μια συγκυρία όπου οι εθνικόφρονες είχανε «γίνει καπνός». Μένοντας πίσω όταν οι Βασιλιάδες και οι εθνάρχες εγκατέλειπαν το καράβι σαν τα ποντίκια. Μένοντας πίσω, το επάρατο και «αντεθνικό» ΚΚΕ της «Ενιαίας και Ανεξάρτητης Μακεδονίας και Θράκης», να σηκώνει την σημαία της εθνικής ενότητας και της ανεξαρτησίας. Μόνο του σε μια χώρα, με τους κατακτητές και το λαό. Μια καταπληκτική στροφή της πάλης των τάξεων, που ανέδειξε το ΚΚΕ ως τη μοναδική υπολογίσιμη εθνική δύναμη, σε μια φασιστική χώρα που κατέρρευε, αφήνοντας τεράστια κοινωνικά και πολιτικά κενά προς πλήρωση. Με τις αντικειμενικές συνθήκες να προσδιορίζονται από την τριπλή στρατιωτική κατοχή, τη μαζική ανθρωπιστική κρίση-γενοκτονία και την απουσία προοπτικής επιβίωσης ενός ολόκληρου λαού.

Εκεί, ανάμεσα στο κενό και στον λιμό προέκυψε και το ΕΑΜ και η Εθνική Αλληλεγγύη. Μαζί τους, ένα ηγεμονικό σχέδιο και ταυτόχρονα μια αυτονόητη πράξη επιβίωσης. Να σώσει τον λαό από την σκλαβιά, αφού τον σώσει από την πείνα. Να καταφέρει ο λαός να ζήσει και να μεγαλουργήσει, περνώντας στις γραμμές του μοναδικού διαθέσιμου Λαϊκού Μετώπου. Του ΕΑΜ. Και έτσι έγινε. Και έτσι το ΕΑΜ μεγαλούργησε, δημιουργώντας, μέσα από την αντίσταση στους κατακτητές, απελευθερωτικές κοινωνικές πρακτικές και μετασχηματισμούς. Ριζωμένο στα βουνά και στις πόλεις, μέσα από την λαϊκή αυτοκυβέρνηση, ηγεμόνευσε ασφυκτικά στη χώρα.

Το «τίποτα», με αυτό τον τρόπο έγινε το παν· γεμίζοντας το κενό που προέκυψε με την μορφή του «εθνικού ζητήματος», με ανατρεπτικό περιεχόμενο ελευθερίας και λαοκρατίας. Οικειοποιούμενο ηγεμονικά την έννοια-έθνος, μέσα από την αστάθμητη συνθήκη της φυγής ή συμφωνίας του παλιού κόσμου με την χιτλερική πραγματικότητα, την διάλυση του εθνικού στρατού, την αποσάθρωση των θεσμών και δομών κυριαρχίας της προπολεμικής Ελλάδας, την κατοχή. Ένα κενό που έχασκε με διαστάσεις μαύρης τρύπας. Ένα κενό που ο οργανωμένος λαός κάλυψε, με κοσμοϊστορικά υλικά αποτελέσματα και διδάγματα, ολοζώντανα και πολύτιμα ακόμα και σήμερα. Ειδικά σήμερα.

Υ.Γ: Όσοι/ες ταυτίζουν βολικά την συγκυρία της τριπλής στρατιωτική κατοχής στον Β' ΠΠ, με την συγκυρία του Μνημονίου/τρόικα σήμερα, δεν τους χρειάζεται αυτό το κείμενο. Γιατί όπως λέει ο Μπρεχτ, όταν ρωτάς αν υπάρχει Θεός, μάλλον έχεις ήδη αποφασίσει πως χρειάζεσαι έναν Θεό.

Το ΚΚΕ επιβίωσε και αναπτύχθηκε δυναμικά τα χρόνια πριν το Μεταξά, στηριζόμενο στις μάζες των προσφύγων, όταν οι τελευταίοι (οι «τουρκόσποροι») αποτελούσαν για την επίσημη κρατική πολιτική, παράγοντα αποσταθεροποίησης της χώρας και της εθνικής της συνοχής. Αυτή η οργανική σύνδεση ήταν δυνατή λόγω της συνεπούς αντί-εθνικιστικής του στάσης κατά την διάρκεια της ιμπεριαλιστικής Μικρασιατικής εκστρατείας. Το ΚΚΕ βρέθηκε στις φυλακές και στα ξερονήσια για την συνεχή δουλειά του στην πολυ-εθνοτική ελληνική εργατική τάξη, στις απεργίες και στις γειτονιές.

Το ΚΚΕ μίλησε για πατρίδα, όταν η λέξη έγινε παράνομη· όχι όταν την «μεγάλωνε» ο Βενιζέλος στη Σμύρνη ή όταν την «περιφρουρούσε» ο Μεταξάς στο γεμάτο Καλλιμάρμαρο. Το ΚΚΕ ήταν το «τίποτα», ο «κανένας», μέσα στο «κενό».

Ήταν ο χαμένος που τα πήρε όλα

. . και τα ξαναέδωσε όλα πίσω για να τα ξαναπάρει όταν «ωριμάσουν ο συνθήκες». .

[1]Πρωθυπουργός της εξόριστης «κυβέρνησης» του Κάϊρου

[2]Εμπνευσμένο από τα συγκεκριμένα τραγικά γεγονότα είναι και η τριλογία του Σ. Τσίρκα «Ακυβέρνητες Πολιτείες»

[3]Harold Macmillan, Diari di guerra, 1943-1945, Bologna, 1987, p.834

[4]Μπαλτάς Α., Ιστορικός χρόνος και πολιτική συγκυρία, στο: Κοινωνική έκρηξη και πολιτικό κενό, Αθήνα: Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς, 2009, σ.28

[5]Μπαλτάς, ό.π., σ.29-30